

GLOSSARI SOBRE MIGRACIÓ, ASIL I REFUGI

Recull de termes d'ús comú per al suport d'activitats educatives a l'aula

ACNUR

Organització de les Nacions Unides especialitzada en l'atenció a les persones refugiades, desplaçades internes, apàtrides i retornades arreu del món. El seu mandat és dirigir i coordinar l'acció conjunta de les diferents organitzacions i ONG que treballen per resoldre els problemes de les persones refugiades i apàtrides.

Asil

Protecció que un Estat concedeix dins el seu territori a un individu enfront de la persecució d'un altre Estat. L'asil es concreta en dos drets: el dret a entrar al territori del país d'acollida i el dret a no ser obligat a sortir-ne de manera forçosa. L'asil suposa una protecció duradora enfront de la persecució i va un pas més enllà que el refugi, que és una protecció transitòria.

Apàtrida

Persona a la qual cap país no reconeix la ciutadania. Encara que, segons la Carta de Drets Humans, tota persona té dret a una nacionalitat, a la pràctica hi ha diferents situacions que poden provocar l'apatrídia, com ara guerres civils, desaparició de països, decisions governamentals, pertinença a minories perseguides o conflicte entre legislacions. També són apàtrides els infants que no són registrats quan neixen. En l'actualitat hi ha diversos milions d'apatrides al món. Els apàtrides són un col·lectiu molt vulnerable perquè

©DreamWorks SKG

sovint no se'ls reconeixen drets bàsics, com ara l'educació o la salut. Els estats estan obligats a posar mesures per reduir els casos d'apatrídia.

Assimilació/segregació/integració

Són diferents formes d'entendre com hauria de ser la convivència entre grups de països i costums diferents en un lloc determinat. L'assimilació suposa que la població migrant s'adapti totalment als costums del seu lloc de residència, fins a confondre's amb la població local. La segregació comporta la separació de les persones d'ètnies, cultures o religions diferents, de manera que amb prou feines tenen contacte diari entre si. La integració proposa solucions multiculturals o interculturals, en què els diferents grups es relacionen entre si, mantenen les seves tradicions i són tolerants amb els costums dels altres.

Camp de refugiats/desplaçats

Assentament humà organitzat que agrupa temporalment un conjunt de persones desplaçades forçosament dels seus estats d'origen o de residència habitual. Als camps, les persones refugiades o desplaçades reben ajuda humanitària internacional (aliments, recer, assistència mèdica i psicosocial i educació per als infants). Una alternativa als camps de refugiats són les comunitats d'acollida, on les persones refugiades i desplaçades s'integren en la comunitat local amb el suport de les autoritats.

Catàstrofe

Esdeveniment extrem, d'origen natural o humà, que afecta un lloc en un moment donat i pot causar danys que desencadenin un procés de desastre. El desastre es defineix com una pertorbació greu del funcionament de la societat, que causa grans pèrdues humanes, materials o mediambientals que superen la capacitat de la societat afectada per fer-hi front utilitzant només els seus propis recursos. Els desastres poden originar crisis humanitàries o emergències, que desencadenen un nombre elevat de migracions forçoses. No totes les catàstrofes donen lloc a desastres: depèn de la intensitat de la catàstrofe (natural o humana), però, sobretot, de la situació de vulnerabilitat prèvia de les poblacions afectades.

Control de fronteres

Sistema pel qual cada país regula l'entrada i la sortida de persones a través de les seves fronteres. El control de fronteres depèn dels governs i implica la participació de diferents cossos i forces de seguretat, públics (policia) o privats.

d

Desplaçats interns

Són persones que es veuen obligades a abandonar les seves llars i migrar dins del seu propi país, fugint de situacions que posen en risc les seves vides o les de les seves famílies. Els desastres naturals i els conflictes armats provoquen cada any el desplaçament de milers de persones, que perden els seus mitjans de vida i sovint han de viure en campaments de desplaçats.

UN Photo/Eskinder Debebe

e

Èxode rural

Migració de persones del camp a la ciutat per buscar oportunitats de treball. L'èxode rural es produeix generalment dins d'un país i el protagonitzen persones joves i les seves famílies. L'emigració del camp a la ciutat es va accelerar al segle XIX amb la Revolució Industrial i en alguns casos ha provocat despoblament rural ("pobles fantasma") i superpoblació urbana ("ciutats dormitori", "suburbis").

ICAS-SAHP, Fototeca Municipal de Sevilla. Archivo Serrano, 1961. ICAS-SAHP, Fototeca Municipal de Sevilla. Archivo

Factors d'empulsió i atracció de la migració (push and pull)

Els factors d'empulsió (push factors) són les circumstàncies i els fets que s'esdevenen al país d'origen i que empenyen una persona a migrar, voluntàriament o forçosament. Alguns exemples serien els conflictes, les crisis mediambientals, la manca d'ocupació o la discriminació envers determinats grups socials.

Els factors d'atracció (pull factors) es donen al país receptor i són aquells que motiven una persona a voler-hi anar perquè creu que hi tindrà una vida millor. Per exemple, quan es fan grans i es jubilen, hi ha persones que decideixen establir-se en llocs amb un clima temperat: en aquest cas el clima seria un factor d'atracció.

Libertat de circulació/moviment

La Carta de Drets Humans reconeix el dret de totes les persones a moure's lliurement dins del seu país, així com a sortir-ne o a tornar-hi en qualsevol moment. No obstant això, la Carta no empara el dret de cap persona a entrar lliurement en un altre país que no sigui el seu. En funció del país al qual vulguem anar, necessitem un document d'identitat vigent, passaport o visat, declarar el motiu del nostre viatge (turisme, estudis, treball, premsa, cos diplomàtic...) i respectar el temps màxim de permanència que ens permetin les autoritats del país.

En alguns casos, les autoritats deneguen el passaport a determinats ciutadans nacionals (per exemple, els que hagin estat prèviament deportats o els que estiguin en conflicte amb la llei). A més, alguns governs prohibeixen la

sortida dels seus ciutadans cap a determinats països i, de la mateixa manera, hi ha estats que veten l'entrada de nacionals de països específics o de persones que hagin viatjat per una regió determinada amb la qual hi ha un conflicte diplomàtic.

Menors no acompanyats (MENA)

Infants i adolescents que han viatjat sols fora del seu país o que es troben separats de les seves famílies i en situació de desprotecció. Els desastres naturals i les guerres provoquen que molts infants es vegin separats de les seves famílies. Els menors no acompanyats sovint estan indocumentats i són especialment vulnerables a l'explotació i el tràfic als països de trànsit i de destinació.

Migració

És un fenomen pel qual algunes persones deixen el seu lloc de residència per establir-se en un altre país o regió. La sortida de persones del seu país d'origen es denomina **emigració** i l'entrada de persones en un país receptor, **immigració**.

Migració facilitada:

migració regular assistida pels governs mitjançant l'agilització de tràmits i l'eliminació de traves. L'establiment de l'espai Schengen a Europa és un exemple de migració facilitada.

Migració forçosa:

moviment de població, en general a gran escala, que té un caràcter involuntari. Es pot produir per una catàstrofe natural, per factors climàtics, per un conflicte o perquè un determinat grup sigui expulsat de les seves terres.

Migració irregular:

moviment de persones entre països al marge dels procediments establerts pels governs. La migració irregular es pot produir per una entrada no autoritzada al país (voluntària o forçosa) o, més

freqüentment, per la prolongació de l'estada en un país més enllà del límit que estableix el visat. Per exemple: si una persona se'n va de vacances a un país, o hi va a estudiar, i s'hi queda més temps del que marca el seu visat, aleshores està en situació irregular.

Migració laboral:

moviment de persones entre països o regions amb una finalitat laboral. La migració laboral entre països està regulada per la Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de Tots els Treballadors Migratoris i dels seus Familiars.

Migració ordenada/regular:

moviment de persones del seu país a un altre, respectant la legislació que regula la sortida del país d'origen, el possible desplaçament per països de trànsit i l'entrada al país receptor.

Antônio Rocco - Os emigrantes

Migrant

Persona que es trasllada a un país o regió diferent del seu lloc d'origen per establir-s'hi temporalment o definitivament. Una persona migrant és emigrant per al seu país d'origen i immigrant per al país receptor.

Migrant qualificat:

treballador migrant que, per les seves competències professionals, científiques, artístiques o esportives, rep un tractament preferencial pel que fa a la seva admissió en un país que no és el seu. Aquest tipus de migració pot donar lloc a dos tipus de fenòmens relacionats: la fuga de cervells dels països d'origen i el guany de cervells als països receptors. La fuga de cervells és freqüent en països en vies de desenvolupament, però també passa en països rics. Quan s'esdevé a gran escala, suposa un problema per al desenvolupament d'alguns països. També es coneix com a fuga de talents o migració altament qualificada.

Migrant documentat:

migrant que entra regularment a un país i hi roman d'acord amb els criteris que estableixen els seus documents d'estada (passaport, visat, permís de residència, permís de treball...).

Migrant econòmic:

persona que deixa el seu lloc d'origen per millorar el seu nivell de vida en un país diferent o en una altra regió.

Migrant en situació irregular:

persona que roman en un país o hi transita sense tenir els documents que li permeten fer-ho. Això pot passar:

- Perquè la seva entrada al país no està autoritzada.
- Perquè roman en un país més enllà del temps permès.
- Perquè vulnera les condicions d'estada que estableix el passaport o el visat (per exemple, treballar amb un visat d'estudiant).

Treballador de temporada:

tot treballador migrant el treball del qual, per la seva pròpia naturalesa, depengui de condicions estacionals i només es dugui a terme durant una part de l'any. En són un exemple els espanyols que a la tardor van a França a fer la verema.

CC BY 2.5 PRA

n

Naturalització o nacionalització

Procés administratiu pel qual un ciutadà d'un Estat adquireix la nacionalitat d'un altre país.

Normes internacionals mínimes

Els estats estan obligats a observar unes normes bàsiques sobre el tractament d'estrangers al seu territori. Aquestes normes estan establertes pel dret internacional i són de compliment obligat. Per exemple, un Estat violaria el dret internacional i aquestes normes mínimes si incorregués en denegació de justícia o en el retard injustificat d'un procediment judicial o d'accés als tribunals.

No-devolució (non-refoulement)

Norma internacional que impedeix retornar una persona a un territori on la seva vida o la seva llibertat corren perill.

p

País d'origen

País del qual procedeix un migrant, sol·licitant d'asil o refugiat.

País receptor

País de destinació o tercer país que rep una persona. També és el país que accepta rebre anualment una quota de refugiats o de migrants.

País/països de trànsit

País o països pels quals viatja una persona de camí cap al país receptor. Hi poden haver restriccions a l'entrada, a l'estada o a la sortida d'un país de trànsit que bloquegin les persones en el seu viatge. Sovint és necessari un visat de trànsit per poder passar per un determinat país.

Passaport

Document públic, personal, individual i intransferible i expedit per cada govern que acredita la identitat i la nacionalitat dels seus ciutadans a l'estranger. Els passaports són propietat de l'Estat, no pas dels seus titulars. Tots els ciutadans d'un país tenen dret a obtenir un passaport, tret que hi hagi una causa legal o judicial per retirar el passaport a una persona determinada (per exemple, algú que espera ser jutjat). No tots els passaports nacionals ofereixen la mateixa llibertat de moviments al món: n'hi ha que permeten viatjar a un gran nombre de països sense necessitat de visat, mentre que d'altres només permeten viatjar a un nombre molt reduït de països.

OCAH (Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris)

Organisme de les Nacions Unides encarregat de mobilitzar i coordinar la resposta internacional a crisis humanitàries provocades per desastres o conflictes. Desenvolupa un paper important en qüestions humanitàries com la protecció i l'assistència dels desplaçats interns.

Organització Internacional per a les Migracions (OIM)

Organització intergovernamental que treballa per promoure la cooperació internacional sobre qüestions migratòries, ajudar a trobar solucions pràctiques als problemes migratoris i oferir assistència humanitària als migrants que ho necessiten.

Reassentament

És el trasllat i l'estada duradora de refugiats a un país diferent d'aquell on buscaven refugi inicialment. El procés va des de la selecció de les persones que han de ser reassentades fins a la seva reubicació efectiva en un camp de refugiats o en una comunitat d'acollida.

Remesa

Suma de diners guanyada o adquirida per no nacionals, transferida al seu país d'origen. Per a moltes comunitats pobres, les remeses enviades pels emigrants són un ingrés important per al seu desenvolupament.

Refugiat o refugiada

Segons la Convenció sobre l'Estatut del Refugiat, és la persona que, amb "temors fonamentats de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social determinat o opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat" i busqui protecció en un altre país. El refugi i l'asil humanitari són les formes en què alguns països ofereixen protecció a aquestes persones i els permeten de residir-hi.

CC BY-SA 3.0 Benjamin Gimmei

Repatriació

Dret individual d'una persona a tornar al seu país d'origen, en les condicions que estableix el dret internacional. La repatriació també es pot denominar retorn voluntari. La repatriació és una facultat individual de la persona que vol ser repatriada i no del govern del país on es troba: quan un Estat retorna un estranger al seu país d'origen contra la seva voluntat, els termes correctes són expulsió o deportació.

Retorn i reintegració de refugiats i desplaçats

Retorn i adaptació dels migrants forçosos a les seves comunitats d'origen. La reintegració és clau en el procés de retorn, ja que els refugiats i desplaçats tornen a llocs afectats per desastres, de vegades amb efectes de llarga durada, i poden haver perdut les seves propietats i els seus vincles familiars i socials.

Reunificació familiar

Dret de la infància que la Convenció sobre els Drets de l'Infant reconeix a tots els infants i adolescents que, per qualsevol circumstància, visquin en un país diferent del dels seus pares. La reunificació familiar permet a les famílies travessar les fronteres i establir-se en un país diferent del seu país d'origen per romandre unides.

© UNICEF

Sol·licitant d'asil

Persona que ha sol·licitat que se li reconegui la condició de refugiat i està esperant una decisió sobre l'acceptació o denegació de la seva sol·licitud individual. Quan el desplaçament humà provocat per guerres o catàstrofes és tan massiu que no és possible dur a terme un procés de revisió de sol·licituds d'asil individuals, aquestes persones reben la consideració de refugiats prima facie.

Explotació de persones

Negoci il·legal que consisteix a captar, transportar, traslladar, acollir o rebre persones contra la seva voluntat per explotar-les, recorrent a l'amenaça, el frau, l'engany, l'abús de poder o l'ús de la força i altres formes de coacció. Les persones sotmeses a aquesta explotació poden ser obligades a travessar les fronteres sense documents, de manera que no poden tornar al seu país ni residir i treballar legalment al país receptor. La majoria són sotmeses a les formes més greus d'explotació.

Tràfic de persones

Facilitació de l'entrada il·legal d'una persona en un Estat del qual aquesta persona no és nacional o resident permanent. L'objectiu dels traficants de persones és obtenir un benefici econòmic o material.

Visat

Autorització que atorga un Estat a ciutadans estrangers per entrar-hi o romandre-hi temporalment i, en alguns casos, als seus ciutadans nacionals per sortir del país. El visat és un document que complementa el passaport. Els visats s'expedeixen quan no hi ha acords de lliure trànsit entre països per als seus ciutadans (com el que hi ha dins de la Unió Europea mitjançant l'acord Schengen, per exemple). Hi ha diferents tipus de visat, que limiten el temps i el tipus d'activitats que pot fer una persona dins d'un país: de treball, d'estudis, de trànsit, de turista, de periodista, diplomàtic... Si una persona supera el temps d'estada que marca el seu visat o n'incompleix les condicions, es troba en situació irregular.

CC BY-SA 3.0 Alvaro Molinas

Xenofòbia

Actitud d'odi, rebuig o hostilitat envers els estrangers. Es manifesta en conductes discriminatòries i en prejudicis o menyspreu cap a persones d'altres països o cultures. Està relacionat amb el racisme.

Edició:
UNICEF Comitè Espanyol
www.unicef.es/educa

Els materials educatius, recursos i activitats sobre drets d'infància, desenvolupament sostenible i ciutadania global formen part del treball en Educació en drets i ciutadania global d'UNICEF Comitè Espanyol, que anteriorment han estat publicats sota la marca Enrédate i al web www.enredate.org. Els judicis i opinions expressats no representen necessàriament el punt de vista d'UNICEF.

UNICEF promou els drets i el benestar de tots els infants en tot allò que fem. Amb els nostres aliats, treballem a 190 països i territoris per transformar aquest compromís en accions pràctiques, centrant els nostres esforços en arribar especialment als nens i nens més vulnerables i exclosos per a benefici de tots els infants, siguin on siguin.

cooperación
española

Aquesta publicació forma part d'un projecte finançat per l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID). El contingut d'aquesta publicació no reflecteix necessàriament l'opinió d'AECID.

Aquesta publicació ha estat creada sota una llicència Creative Commons Atribución- NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional, excepte per aquells continguts en el què es defineix un altre tipus de llicència.